

LJUBLJANSKI ČASNIK.

№ 45.

Vtorik 3. Kimovca

1850.

„Ljubljanski časnik“ izhaja vsak teden dvakrat, in sicer vtorik in petek. Predplačuje se za celo leto pri založniku Jožefu Blažniku 6 gold., za pol leta 3 gold., za četrt leta 1 gold. 30 kraje. Za polletno pošiljanje na dom v Ljubljani se odraja še 15 kraje. Celoletno plačilo za pošiljanje po cesarski pošti znes 7 gold., za pol leta 3 gold. 30 kraje, za četrt leta 1 gold. 45 kraje. — Vsaka cesarska pošta prejme naročilo in denar, in ako se na pismo zapiše, da so naročniki denarji (Pränumerationsgelder) v njem, ni treba nič postuine plačati.

Vradne naznanila.

31. augusta 1850 bo v c. k. dvorni in državni tiskarnici na Dunaju CVIII. del občeniga državniga zakonika in vladniga lista v poljsko-nemškem, horvaško- in serbsko (ilirsko) nemškem dvojnem izdanju izdan in razposlan.

Bil je 9. augusta 1850 v edino nemškem, potem 27. augusta 1850 v talijansko-nemškem, česko-nemškem in slovensko-nemškem dvojnem izdanju izdan iz razposlan.

Zapopade pod

Št. 324. Naredbo ministra pravosodja od 3. augusta 1850, veljavno za vse kronovine, v katerih ima kazenski pravdni red od 17. januarja 1850 moč, po kateri se v porazumljenu z ministram notrajnih zadev glede naredbe listin za porotnike, kateri se potrebujejo pri sejah prisežnih sodb v letih 1850 in 1851, več izjemnih naredb vstanovi.

Dunaj 29. augusta 1850.

Od c. k. vredništva občeniga državniga zakonika in vladniga lista.

31. augusta 1850 bo v c. k. dvorni in državni tiskarnici na Dunaju CXII. del občeniga državniga zakonika, ki je 21. augusta 1850 v edino nemškem izdanju na svitlo prišel, v madjarsko-nemškem, horvaško- (ilirsko) nemškem in romansko-nemškem dvojnem izdanju izdan in razposlan.

Zapopade pod

Št. 329. Cesarski patent od 2. augusta 1850, po katerem se bo za Ogersko, Horvaško, Slavonsko z Primorskim, za serbsko vojvodino, temeski Banat, Sedmograško in vojaško mejo začasna postava čez davke pravnih opravil, svedočb, pisem in vradnih opravil razglasila in 1. oktobra 1850 moč zadobila.

Dunaj 30. augusta 1850.

Od c. k. vredništva občeniga državniga zakonika in vladniga lista.

V kamniškem kantonu se je razun že naznanjenih 32 srenj zopet od 21. do 30. augusta njih 25 vstanovilo. Zvoljeni so bili za predstojnike:

Na Mlakah Peter Gasperlin, posestnik na Mlakah za župana, za srenjska svetovavca pa Andrej Bremšak na Mlakah in Juri Ravnikar iz Podboršta, posestnika.

V Šmarci Martin Mrak, posestnik v Šmarci za župana, Jovan Baraga, obertnik in Martin Jerman, posestnik v Šmarci za srenjska svetovavca.

V Bistričici Luka Spruk, posestnik v Bistričici za župana, za srenjska svetovavca pa Lenard Dobovšek in Luka Valantič, posestnika v Bistričici.

V Županjih Njivah Anton Valantič, posestnik v Županjih Njivah za župana, za srenjska svetovavca pa Jernej Kirn iz Županjih Njiv in Franc Prelusnik posestnika.

V Lukovici Jožef Pavlič, posestnik iz Lukovice za župana, za srenjska svetovavca pa Jovan Vervar in Matevž Zupančič iz Lukovice, posestnika.

V Rafolčah Lovre Bresing, posestnik v Rafolčah za župana, za srenjska svetovavca pa Valentin Serše iz Rafolč in Jernej Capuder iz Dupel, posestnika.

V Kosesah Jovan Božnič, posestnik v Gradičah za župana, za srenjska svetovavca pa Valentin Grošel v Gradišah in Anton Capuder v Vidmu, posestnika.

V Prevojah Peter Tabernik, posestnik v Prevojah za župana, za srenjska svetovavca pa Matevž Finc, posestnik v Prevojah, in Juri Katink, posestnik v Šent-Vidu.

V Moravčah Jovan Cirer, posestnik v Moravčah za župana, za srenjska svetovavca pa Valentin Ravnikar, barvar in posestnik in Nace Detela (Jurka), posestnik.

V Dertii Anton Korošič, posestnik v Dertii za župana, za srenjska svetovavca pa Jovan Malin in Valentin Žurbi, posestnika.

Na Bregu Tomaž Asolin, posestnik v Šičah za župana, za srenjska svetovavca pa Jakop Vavpetič na Bregu in Jakop Andrejka v Dolenjah, posestnika.

V Suhadolu Anton Seršen, posestnik v Suhadolu za župana, za srenjska svetovavca pa Nace Kečel in Tomaž Marn v Suhadolu, posestnika.

V Mostah Jožef Plevel, posestnik v Mostah za župana, za srenjska svetovavca pa Valentin Štercin v Žejah in Jožef Zalokar v Mostah, posestnika.

V Zalogu Luka Kos, posestnik v Zalogu za župana, za srenjska svetovavca pa Jovan Stern in Andrej Knece, posestnika v Zalogu.

V Čemšeniku Martin Kramar, posestnik v Čemšeniku za župana, za srenjska svetovavca pa Franc Lavrin v Čemšeniku in Jovan Lebar v Brezjah, posestnika.

V Trojanah Gregor Kavšek, posestnik v Trojanah za župana, za srenjska svetovavca pa Matevž Izlakar iz Hrastnika in Gothard Kožel v Podzidu, posestnika.

V Šent-Ožbaltu Nace Pavlič, c. k. poštar in posestnik v Šent-Ožbaltu za župana, za srenjska svetovavca pa Jernej Podbevšek v Bresovici in Jovan Pervinšek v Podmilju, posestnika.

V Blagovici Jovan Lavrič, posestnik v Rusujah za župana, za srenjska svetovavca pa Jovan Capuder v Petelinku in Franc Floriančič v Zgornji Loki, posestnika.

V Krašnah Primož Barlič, posestnik v Krašnah za župana, za srenjska svetovavca pa Jožef Kosmatin iz Korena in Juri Urankar v Krašnah, posestnika.

V Dobu Anton Stare, posestnik v Dobu za župana, za srenjska svetovavca pa Franc Flis in Peregrin Kolar v Dobu, posestnika.

V Podrečah Jovan Tomašič, posestnik v Viru za župana, za srenjska svetovavca pa Andrej Majhen v Podrečah in Tomaž Jerreb v Količevem, posestnika.

Na Kertini Anton Prener, posestnik na Kertini za župana, za srenjska svetovavca pa Juri Zaring in Andrej Brečelnik na Kertini, posestnika.

V Brezovici Jožef Rogel, posestnik v Račah za župana, za srenjska svetovavca pa Jovan Gregorin v Brezovici in Jakob Rahne, iz Rač, posestnika.

V Dolu Jovan Levč, posestnik v Dolu za župana, za srenjska svetovavca pa Jovan Jerovšek v Beričevem in Gašper Igličar v Zaborštu, posestnika.

V Ihani Primož Sojer, posestnik v Ihani za župana; za srenjska svetovavca pa Valentin Orehek v Šent-Miklavžu in Jakop Bašca v Selu, posestnika.

C. kr. okrajno poglavarstvo v Kamniku 30. vel. serpana 1850.

Pavič s. r.

Politiške naznanila.

Enakopravnost državljanov.

Enakopravnost je dvojna, je enakopravnost narodov in enakopravnost državljanov. Dolgo ste se obedve zanemarile. Še le sedanji čas se je neobhodna potreba teh enakopravnost spoznala. Vender govorim tukej le od državljanske enakopravnosti. Deržavljanji so sicer vsi pravi udje avstrijanskiga cesarstva, pa v ožejim smislu se zamorejo tako tudi le tisti imenovati, na ktere se država opera, od katerih ona prihodke, štibre in davke dobi, in ki ji prav za prav obstoj zagotove. To so kmetje, obertniki, kupci in vsi drugi, ki imajo al nepremakljivo posest al pa namest nje gotove denarje. Vsi ti stanovi dajo vsako leto od svojiga premoženja toliko deržavi proč, kar ona v opravljanje svojih zadev potrebuje. To ni misliti, da bi zastonj dali. Za svoje davsine dobijo oni od deržave varstvo, potrebno pomoč in polajšanje pri svojih delih. Toliko bolj to enimu prav pride, kolikor več je njegova premožnost, kolikor več mu noter nese, kolikor več škoda bi se mu zgodila, ko bi ob svojo posest, ob svoj penez prišel. Iz tega se vidi, da je premožni tudi več deržavi dati dolžan, kakor pa bolj revni in ubožni. Ta ima malo zgubiti in tedej deržavne pomoči malo potrebuje. Pri unim bi šli pa more biti tavženti rakam zvižgat, če bi mu deržava na roko ne šla. Toraj mora tudi po primeri veliko več dajati, naj bo že kmet, ki ima grunte, al pa kupec, ki ima sicer malo prostora in morebiti nič zemljiš, pa veliko dohodka in dobička od teržtva in kupčije.

Pa te davkine razmere smo v Avstriji do 1848 popolnoma pogrešali. Napaka se je sicer spoznala, pa gospodam se ni prizadeve vredno zdela, jo odpraviti. Kmet je dajal zelo veliko fronkov; kupec in oštir sta svoje privoljenja plačevala in nekoliko družih drobtinic; bogatin pa, ki je imel tavžente al pa clo milione naložene, ki so mu nezmerne obresti nesli, clo nič in tako tudi vradniki nič, ki po veliko sto na leto prejmejo. Iz tega se vidi velika krivica poprejnih davkinih razmer. Kmet, kterimu zemlja gotovo nar manj memo družih omenjenih stanov da, je nar več in do maliga vse plačeval. In vender je tudi unim stano-

vam država še toliko bolj potrebna, kolikor veči dohodke imajo. Kaj je kupec brez države? kako se bo brez nje nebrojne nevarnosti obranil? — Čimu bogatin svoje obresti tak dober kup prejemal? ni mar država, ki tudi njegove denarje, njegove pravice, njegove tirjanja zagotovi? in za vse to varstvo bi nič ne dajal? — To bi bila velika očevidna krivica. Le zastran vradnikov bi se komu čudno zdelo, de država ki jim vender sama plačilo da, zopet od njih nekaj tega plačila nazaj tirja. Pa tudi to je po pravici. Deržavi slišijo prav za prav tudi zemljiša in prostori, kje prodajavnice stoje; deržavi slišijo prav za prav tudi denarji kupca in bogatina. Vender mora tak kmet, kakor bo tudi kupec in bogatin od te svoje lastine nek del deržavi dati mogel, ker bi ona drugač ne mogla obstati. S plačo, ki jo vradniki od deržave prejmejo, je ravno taka. Prav ima tedaj deržava, de tudi od njih nek del lastine, nekoliko davšine tirja.

Poglavni vzrok, de se je deržavljska enakopravnost zanemarila, je bil ta, ker se je mislilo, de mora Avstrija kmetijo za svojo edino podlago imeti. Zatorej se je tudi nar bolj vse na kmeta nakladalo, z majhnim oziranjem na druge še bogatejši stanove. Pa zde je to vodilo minulo. Davki se ne bodo več po meri zemlje in velikosti zemljiš računili, ampak po prihodkih, ki jih kdo na leto bodi si iz kmetije al iz družih delstev dobiva. Kmetu se bo lahko breme nekoliko zlajšalo, ker bodo z naprej vsi stanovi k ohranjenju deržave pripomogli, ker se je enakopravnost deržavljanov vpeljala. T.

Avstrijsko cesarstvo.

V Ljubljani 2. Kimovca. Nju c. k. visokosti, presvitla Gospoda nadvojvoda Ferdinanda in Dragutina, brata Nj. Veličastva cesarja, sta danes zjutraj po četrti uri po železnici srečno prišla in v tukajšnjem kolodvoru od deželniha poglavarja in deželniha vojaškega poveljnika ponižno sprejeta bila. Po zajetrovanju ste se Nju c. k. visokosti ob 1/4 na 6. ura na svojo pot v Terst naprej podala, de bi od ondi na barki v Atinje in Smirno potovala.

Mengeš. 26. velk. Serp. Postave zastran lova so že davnej dane, pa še malokje vpevljane. Zakaj večidel niso bile kmetam znane; tudi je ta reč pri deželski gosposki pozabljena in založena ostala ker so se skor povsod vradniki premenili. Pri nas je šel sicer lov na dražbo za 20 goldinarjev. Pa tisti, ki ga je vzel, se je skesal in ni trohe plačal. De bi bilo to ravnanje možko, se ne more reči, naj bo najemec al kmet al gospod. Soseski se je s tem velika škoda zgodila. Pervi je 20 gold. zgubila in drugi je, ker se je uni zmerdil, vsake verste vlačugarji, postopači in pertlikovci tako divjačino postrelili, de bi v naših gojzdeh težko več zajca zagledal. Novo izvoljeni župan je škodo dobro spoznal, ki ste je te dve okolišini napravile. Zatorej je razglasil, de ne sme pod ostro kaznijo nihče drugi streljati, kot ta, ki bo čez en teden lov za terdno in za gotov kup v najem vzel. V ravno taci zadevah je lov tudi še na veliko družih krajih. Dolžnost županov je tedaj, to reč tako poravnati de bodo gošave kaj dobička županijam dale.

Velika potreba je, de bi tudi postave za ribštvo enkrat razglashene bile. Tu je ravno tisti nered, kot pri gojzdeh in kar je še slabše se temu neredu ne more v okom priti, ker še ta reč brez viši izločbe visi. Kmetje in grajšine si jo tedaj prilastujejo in se zastran tega prepirajo. Tako so postavim Topolci ribštvo nekemu v najem dali. Ta gre res ribe lovit, pa zdaj pridejo grajski hlapci in mu jih s silo odvzamejo. Od zdaj z naprej so ti

ribili in Topolci so jim to pravico tudi protitemu prepustili, de ne smejo nikjer na travnik stopiti in mervo teptati, ampak de naj povodotoču hodijo, kjer se nikomur škoda ne dela. Ker je pa to nemogoče, so nove spertije vstale. — Ravno taka je povsod, samo de so drugod kmetje užugali. Ribe lovi, komur se ljubi. Ker se pa marsikteri sladkosnede to poljubi, bo kmalo tje prišlo, de bodo naše vode prazne rib.

Mengeš. 28. velk. Serp. Hvala Bogu! dobili smo gorkiga, vlažniga dežja. V zadnjih medlevcah so bile že naše njive in poljane. Ajda je tak klaverno omahovala in padala, de je človek od žalosti ni zamogel pogledati. Toliko veči otožnost je to kmetu napravilo, ker je ajda skorej njegov edini, zadnji up. Pomladno žito je blizo žetve skoz in skoz dobro kazalo, pa jesenski sad je koj od konca malo obetal. Ako bi ne bila zdaj vlaga na ajdo prišla, bi se bila druga setev popolnoma skazila in jesenski pridelk bi bil še veliko slabši od pridelka pšenice ali reži. Zakaj sadja je, če je prav kje kaj cvetelo, malo na drevju obviselo, in še to je vse piškavo in brez dobrega okusa. Čespelj, ki so pri nas poglavno sadje, ni po dolini nič; le po hribih se jih semtertje kaj vidi. Korun ne gnije sicer tako kakor druge leta; pa je sploh zelo drobin in ne sipčin, ne sladak. Clo proso, ki tako rado in dobro pri nas rodi, se je večidel spaciilo in je majhno vstalo, ker ni bilo več tednov nič dežja. Pervo setev nam je moča, drugo pa suša skazila. Ta prikazen je v slabih letinah zelo navadna. Pade spomlad preveč dežja, ga proti jeseni rado zmanjkuje.

Austrijska. Ministerstvo kupčije je ukazalo, de so pisma srenjskih predstojnikov, ako med sabo ali pa deržavnim vradnikom v vradnih rečeh dopisujejo, poštnine proste, ako so poslatve z vradnim pečatom zaznamovane z napisom ex offio — v deržavnih zadevah.

* Znano je, de je baron Haynau ukazal, de se imajo vse osebe, ktere so Madjari med grozovlado umorili, vradno naznaniti. Zavolj tega je „Reichsztg.“ 125 oseb naznanila, ki so življenje zgubili. Od tega „Slov. nov.“ pišejo, de nobena oseba na Slovaškem, ktere so Madjari pomorili, ni imenovana, akoravno je očitno, de je bilo samo v zahodnjem Slovaškem, v prešburski županiji 15 oseb obešenih in dve ustreljene, med temi en doversen bogoslovec, dva doversena modroslovca itd.

Česka. V Pragi so že mestne svetovavce volili.

Tuje dežele.

Bosna. Iz Bosne se piše 20. augusta v „Reichsztg.“: Cesarski general konzul za Bosno je bil v Stari Gradiški z vso častjo med gromenjem topov in spremljanjem vsih častnikov gradiškanskiga polka z glasbo vred na barko peljan, de se je na uno stran Save peljal, kjer so ga poslanci Omer-pašata, Abdullah Aga in drugi sprejeli, med tem ko so Turki s topovi streljali, kar se je pervikrat v čast kristjana zgodilo. Popotovali so potem jahaje perve ure po vodi in blatu, de so se noge jezdicov močile. Potem so prišli na ravno cesto, ki je dobra in lepa. Vozovi Bosnjakov imajo lesene osi in zelo visoke kolese, de v blatu ne ostanejo; že od daleč se slišijo škripati in cviliti, ker jih nobeden ne namaže. Ne vidi se nikjer ne obdelaniga polja, ne vasi, komaj v 10 urah dve do štir revne bajte stoje, vse je tukaj divje in zapušeno, in za resnico, obžalovati je, de se ta dobra zemlja s toliko in tako dobro vodo, v tako slabem stanju znajde. Veliko polje pred Banjaluko je obdano z naravnim 4 sežnje visokim nasipom, na katerem smo vidili mnogo jezdicov. Oni so nam kmalo nasproti prišli. Bili so imenitniki iz Banjaluke,

vodja jim je bil lepi Mohamed beg, sin Muselima, moj dober hišni prijatelj, 24 Arnavtov je naprej jahalo, in kmalo smo zadeli na vojšake, ki so pa z svojo neprijazno godbo naše ušesa žalili. Dali so nam hišo, ki bi bila za vojake, za nas pa ne ravno pripravna. Vse hiše v Banjaluki so zelo slabe, in kakor tam imenitnik živi, bi se v omikani Evropi, n. pr. na Českem, Solnograškem itd. kmet sramoval. 30 vojakov in Arnautov je napravilo po noči na dvorišu ogenj in so imeli stražo. Stotnik, kterimu je bilo veliko na tem ležeče, de biga pri Omer-pašatu priporočili, je zelo ostro čul, de je bil povsod mir in red, je vjel 14 pijanih, ki so memo peli, in je dal eniga, ki je unkraj verta streljal, tako tepsti, de je na mestu obležal. Ko sim mu to očital, je menil, de je to edina kazen za tistiga, ki se prederzne, velikiga Effendi-a motiti, kteriga varovati, ima srečo. Ostal sim do dveh zjutraj, in sim z njim govoril. Kdor ni bil v Avstriji, ali ki ni z njo v kaki zvezi, ne ve nič od sosedne dežele. Vse, kar je unkraj, je nemškiga cesarja, kterimu veliki kralj Jelačić tribut plačuje, razun tega so tudi še Francozi, in vse, kar ni turško imenujejo „pro franca“ (po francosko). Naj bolj poznajo avstrijske dvajsetice in cekine, tudi po teh rajtajo. Od banknotov nič ne vedo. Od sosedne horvaške dežele, ljudstvo nič ne ve, vse se suče okrog Broda, Gradiške, Kostajnice, kaj več le izobraženi vedo. V Bosni so vse drugači navade in nrava, kakor v drugi Evropi, clo v Aleksandriji in Smyrni niso navade tako različne, ker so tamošnji prebivavci v večji dotiki z Evropejci. Tukajšni vojaki, stotniki in četniki ne znajo ne pisati, ne brati, nalaš sim za to popraševal. Vidil sim, de bi turški vojaki proti našim nikakor ne mogli stati. Hodijo bosni, le eden ni čedno oblečen, vsakimu kaj manjka. Pol ure iz mesta so nas 14. na jutro spremili, kjer so se poslovili, in zdaj smo šli po stranski poti skoz turško-horvaško po silno slabih potih, čez hribe in doline. Ni bilo družiga kakor pušava. Opoldne smo dve uri počili, na večer ob sedmih pridemo na visokoležečo Žitnico, ki ima 7 hiš in majhen turški tempelj, ostali smo pri Turki Moharem Aga. Na rano jutro smo se spet naprej napotili skoz gojzde, v kterih je obilo vode; ta kraj je bil lepši in je imel več prebivavcov.

Čudno je tukaj viditi mnogo homecov. V dolini leži Varcar Vacup, slaba vas, ki ima 3000 prebivavcov, tukaj so nas prav dobro pogostili. Turki so bili zloradovedni, posebno zato, ker le malokdaj kaj taciga vidijo. Razun tega je bil praznik, in ker je v vasi polovico kristjanov, se jih je vedno večerog nas zbralo. Kristjani so se nas zelo veselili, in upajo varstvo in pomoč; oni zelo težijo zoper Turke. Zadeli smo tukej na znanca, franciskana Jukiča Banjalukanina, od kteriga je še le zadnjič v Zagrebu „bosanski pisatelj“ na svitlo prišel. Obiskali smo hišo franciskansko, v njej dva franciskana živita, ki otroke učita; pokazala sta nam pisanje učencov, ki so zares prav lepo pisali. V Vakaru učita okrog 50 otrok, stanujeta v popolnoma poderti hiši, ki je vender, kolikor je mogoče okinčana; najdlji smo v njej podoba cesarja, vojskovodja Radeckiga, bana Jelačića. Ta dva meniha sta edina, s kterima se zamore človek pogovoriti. Ker jima Turki niso dovolili kapele zidati, in ker tudi kaj taciga ne moreta storiti, opravljata Božjo službo v mokri kleti, altar sta napravila iz papirja, in ga z podobami svetnikov in svečami okinčala. Tu sem pride množica k Božji službi. Meniha ne smeta imeti samostanske obleke, toraj hodita okrog kakor drugi v bosniški obleki. Kamor se človek ozre, povsod je revšina.

Lep terg je Gjöl-Hisar, v lepem kraju na

Plivi pri slapu. Teče po gojzdu zraven poti in četertinko ure od tega kraja naredi eno uro dolgo jezero od izhoda proti zahodu, na južnem kraju stoje lepi homci, od korena do verha gosto obrašeni. To je naj lepši kraj nacelem popotovanju. Jezero se med hribi stisne in se na več krajih 5 do 6 sežnjev globoko zliva, kjer drugo jezero napravi, ki je majhino in kteriga zopet hribi stisnejo. Cesta pelje vedno navkreber in na verhu se vidijo jezera in slapi proti zahodu, med tem, ko se krasna dežela proti izhodu odpre. V globoki dolini je ležala Jaica, obdana od lepih hribov, ki so bili čedalje bolj visoki, vidile so se obdelane polja, semtertje ležeče vasi in posamezne hiše. Tu so nas pričakovali predstojniki Jaice, mi smo v dolino jahali, mesto samo ni lepše kakor druge v tem kraju Turčije, ceste so tako sterme, de smo morali raz konj stopiti. Jahali smo v keršansko mesto čez most, Turki so se jezili, de so nas morali tje, in k temu še k franciškam peljati, oni so nas tudi, de so nas le mogli, zapustili in nam 12 Arnavtov za čuvaje dali.

Iz revne hiše duhovnov, ki je pa vendar čedna, se vidi Verbas ali Verbica, ki na severni meji Hercegovine na hribu Vranca izvira, in se med Staro Gradiško in Brodam pri Serbacu v Savo izlije. Nasproti samostana se dviguje čez 30 sežnjev nad cesto Jaica, amfiteatrsko sozidana, ki se vedno višje dviguje, naj višje je stara, velika terdnjava z neizrečenim zidovjem. V njej zamore stati 10,000 mož, nastavljena je s topovi, vendar pa je že zlo poškodovana. Iz tega kraja se krog in krog lepi kraj in krasni slap Plive vidi, ki se nazadnje v Verbas izlije.

16. na jutro smo se iz Jaice podali, pot nas je peljala poleg rek po hribi, potem smo ob eni v samotni kerčmi južnali. Gojzdi so kaj krasni, kakoršni se le redko najdejo, vsako drevo je grozno visoko, v gojzdi je neštivilno potokov. Popoldan so prišli predstojniki Travnika eno uro od mesta na konjih nam nasproti, in so nas sprejeli. Nekteri Turki so kazali svojo umetnost pušice metati, drugi konje berzdati.

Pol ure od mesta so vojaki čakali, in topničarji na konjih. Veliko ljudstva se je tukaj zbralo. Turki se zlo čudijo, de se kristjani tako častljivo sprejmejo, in v tem ne vidijo sreče za Bosno, clo kristjani si ne upajo, ker se Turkov boje, večkrat k nam priti, in vidijo v cesarskem general-konzulu višjiga sodnika kristjanov. Travnik je slabo, poderto mesto, ki nima popolnoma zidane hiše. Nesnažne so ulice in ljudje. Clo nobeniga zdravnika zdaj tukaj nimajo. Vse je mrtvo, kar je vezir mesto zapustil in z njim vsi vradniki. Travnik leži v čudolepem kraju, na podnožju Vlasica, se po dolini steguje, je od vertov obdan, kterih je tudi v mestu mnogo, tako, de se iz višave družiga ne vidi, kakor iz drevja moleče strehe. Na koncu mesta, proti izhodu je majhina terdnjava, sotesta, skoz katero velka cesta pelje, se tukaj lahko zapre. Nje namen je bil, v njej ljudi daviti, kar se je z topam naznanovalo. Takrat je bil tukaj c. k. avstrijski poslanec, kjer so tisti, ki so bili obsojeni, umorjeni biti, pribežališa iskali. To se je še pred 10 leti godilo. Travnik ima mnogo in dobre vode. Studenec je na hribu, od koder se v vsako hišo voda napelje. Grobovi se najdejo na polju, v vertih, pri cestah, merliča pokoplješ, kamor hočeš. Strašno slaba je hiša konzula. Stanice so majhne, ozke, do stropa se z roko doseže, okna so 3—4 pedi velike in neenake, nektero bolj visoko, drugo bolj nizko, pod je votel, skoz špranje se na dvoriše vidi. Take so tukaj vse hiše.

Omer paša ima, tako se povsod pripoveduje 25,000 mož in 34 topov. Zakaj de je v Sa-

rajevo prišel, zakaj de je poprave v vladnih zadevah naznanil, in kako je to, de je avstrijski konzul v Bosno prišel, tega bosniški Turki ne morejo zapopasti. Omer pašata še ni bilo v Travniku, ko so že dunajske novine naznanile, de je prišel. Od noviga deželnega poglavarja Hafiz-pašata, še ljudje nič ne vedo, kako de bo vladal, umerliga Tahir-pašata so se zlo bali, akoravno je med svojim vladanjem le tri k smerti obsodil. Tudi tukaj v pol ure oddaljeni vasi Dolac žive franciškani v ubožtvu, v revnih bajtah, in akoravno jih zdaj ne preganjajo, vendar ostro nad njimi čujejo. Tudi oni otroke uče. Njih osoda se bo po novih deželnih postavah, saj tako je upati, poboljšala.

Laška. V Neaplu se je nova tiskarska postava rasglasila in cenzura vpeljala. Pervi §. pravi: Bukve in časopise tiskati in izdajati je brez poprejšnjega dovoljenja v našem kraljestvu prepovedano.

* „Commune italiano“ pravi, de je bilo več četnikov, stotnikov in krog 100 desetnikov na Neapolitanskem iz službe spuštenih, ker so za vstavo govorili.

* „Lombardo-veneto“ naznani, de se je d'Azeglio z Siccardi-am sperl. Nobeden se noče drugimu ukloniti. Ako Siccardi pade, bi z njim tudi Galvagno, Nigra in Paleokapa padli.

Francoska. Povsod se govori od govora, kteriga je Napoleon v Lyonu imel. Rekel je med drugim: „Ostal bom svojim prededam in svoji zastavi zvest.“ Kaki zastavi, gotovo cesarski. In vse tudi na to kaže.

* V Elzasu so Napoleona po republikanski viži pozdravili, v mesticu Thara so mu pa žvižgali.

* Iz Pariza se piše v „Reichsztg.“ Popotovanje predsednika, ki se je vgodno začelo, se slabo končuje. V Montbardu, malem burgunskem mestu se je sovraštvo pričelo. Pa na to se le malo porajta, ker mesto ni veliko. V Dijonu je bil predsednik zadovoljno sprejet, ravno tako tudi v Chalonu, Maconu in prvi dan v Lyonu. Pa ta reč je vedno slabše šla. V Besançonu bi se bilo kmalo hudo končalo. Skoraj gotovo je, de so sklenili, predsednika v guječi zadušiti. Ako bi se bilo to zgodilo, kako bi bilo sodništvo iz 2 do 3000 oseb krivca poiskalo? Pogum generala Castellane ga je rešil.

V Elzasu ga zlo merzlo sprejemajo. Privatne pisma naznanijo, de je ves pogum zgubil, in de bo pred kot ne popotovanje pred opustil, kakor si je popred namenil.

Ako se na Francoskem vidi, de sedajno stanje ne bo dolgo terpelo, se s tem tolažimo, de se v nekterih zunajnih deželah boljše ne godi. Rusovski general, do kteriga ima car veliko zaupanje, je rekel zadnjič v nekem političkem krogu: „Je dežela v Evropi, ki še bolj boleha, kakor francoska, to je Prusija, kjer vlada revolucijskih namenov glede Nemčije še ni opustila.“ O danskih zmešnjavah je rekel: „Ako se te zadeve ne končajo v blagor Dancov, se bo Rusija na noge dvignila, in ako bi tudi edina bila, to nalogo doveršiti. Car se je zavezal, celotnost danskiga kraljestva varovati, in bo svojo obljubo spolnil.“

Angleška. Sliši se, de je lord Palmerston prusko vlado opominjal, de naj Schleswig-holsteince opominja; orožje odložiti. Prusija pa se je temu uperla.

Razne naznanila.

— Sliši se, de je že sklenjeno za vse polke enakobarvne obrobe vpeljati. Kake barve de bodo se še ne ve. Na gumbih bo pa številka polka, pri katerem je kak vojak, zaznamovana.

— Svetovavstvo mesta Tersta je vojskovodju Radeckimu mestnjanstvo podelilo. Grof

Radecky je poslance, ki so častni diplom prinesli, prav prijazno sprejel in se zahvalil za čast, katero mu je mesto Terst skazalo.

— Več časopisov je naznanilo, de je patriarh Rajačić umerl. To pa ni res, on je ravno iz toplic Busiaš v Karlovec nazaj prišel.

— Na turško-serbsko je prišlo skoz Brod mnogo pozlačenih pètek, ki se za cesarske cekine izdajajo. Toraj opominja serbski minister denarstva Serbe, se taciga denarja varovati.

— V vasi Gröblitz pri Rochlitzu živi neka mati, ki ima 23 let staro hčer, katero meče. Mati pa svojo hčer ni le tako neusmiljeno pretepala, de se hčerki po celem životu zaceljene rane poznajo, ampak pretekle dni ji je tudi roke na herbtu križem zvezala in njo samo pod streho k stebri privezala, jo v takem stanju dva dni in eno noč pustila, in ji namile prošnje in upitje le enkrat en požerk voda dala. Kako lačna in žejna je mogla uboga biti, se iz tega vidi, ker si je toliko prizadajala se vezi znebiti, de ji té niso le kože ampak tudimeso do kit prerezale. Žandarmerija je to grozovitost zapazila.

— Sliši se, de bo njegovo veličanstvo, svitli cesar mesca septembra na Česko šel, vojake pregledat, kamor ga bo več cesarjevičev spremito.

— Popisovanje narodnosti je na Sedmograškem, kakor se sliši končano. Izid je takle: Valahov so našeli 1,100,000, Ogrov 800,000, Nemcev 200,000.

— „P. M.“ pripoveduje naslednje: Kako prederzno se nekte osebe nevednosti ljudi še poslužujejo, naj sledeče priča, kar se v več prepisih okrog pošilja: 1) 10. augusta se je zbor pričel. 2) Vojvoda Koburg je bil za ogerskiga kralja zvoljen. 3) Ludovik Košut za njegoviga diktatorja. 4) Judi bodo dobili polje na Ogorskem. 5) Judi se zamorejo z kristjani in kristjani z unimi možiti in ženiti. 6) Ogorski vojaki se morajo nazaj dati. 7) Ogorski bankovci se bodo za zdaj z drugimi bankovci zamenjali, de bo dovolj srebra. 8) Zadnji podpisi bodo od samiga pruskiga kralja. 9) Debrecin bo glavno mesto na Ogorskem. 10) Duhovšina bo kralju podložna. 11) Od 19. do 40. leta je vsak dolžan vojak biti. 12) Honvedam bo dozrajna plača povernjena. 13) Ogorsko bo imelo 800,000 vojakov.

— Težko de bi bil kateri pesnik svojo domovino bolj počastil kakor Petöli Sandor, ko je pisal: „Hogy ha Isten kalapja, akkor a hazám a bukreta rajta.“ (Ako je Evropa Božji klopuk, je moja domovina kitka na njem.)

— V Bernu je neko veliko poslopje, ko so ga še zidali, na kup padlo in je več delavcov ubilo, in njih več hudo ranilo.

— „Slov. Nov.“ pravijo, de je ogerska krona, kakor se govori v Liptavi skrita. Nekoliko delavcov je te dni pri nekim grajsaku delalo, kamor je ravno več gospodov prišlo, grad in posestvo gledat, pri tej priložnosti je eden teh gospodov, ki se ni nadjal, de delavci tudi madjarski znajo, tole rekel: „Gospodje! ogerska krona je v Liptavi.“ Evgeni Szentivanyi, bivši „biztos“, ki je bil zdaj pred vojaško sodbo v Pest poklican, jo je od Košuta prejel, de jo naj v Liptavi skrije, ker je naj varniši kraj, ker so tamošnji prebivavci cesarju naj bolj zvesti, kjer je gotovo ne bodo ne avstrijski ne ruski vojaki iskali.“ To se je sodništvo naznanilo.

— Profesor Dragotin Boriwoj bo prihodnje leto v Pragi Zoologio v českem jeziku učil.

— Iz Waršave se 17. augusta piše: Včeraj popoldne ob eni je začelo v našem mestu strašno goret. Le dobri gasivni pripravi se imamo zahvaliti, de ni več kakor 8 hiš pogorelo. Škode je za 42,000 rubeljnov.

— Benetke bodo, kakor „Statuto“ naznani, v umetnosti mnogo zgubile. Galeria Barbarija, ki že več sto let stoji, ima med drugimi umetniškimi deli 17 popolnoma dobro ohranjenih slik Ticiania, med njimi Magdaleno, Venero in krasno podobo dožeta A. Barbarigo, Filipa družiga itd. Sedajni posestniki te galerije, grof Giustiniani, bratje Borbuco in kupci Binetti, so jo že večkrat na prodaj ponujali. Ruska vlada jo je toraj pred nekimi dnevi za 500,000 fr. kupila.

— V nekterih dneh bosta iz Prage prekrasno narejena samokresa generalu Kničaninu v Belgrad poslana.

— Blizo Presburga na Ogerskem je goveja kuga vstala. Gosposke so že potrebno storile, jo ustaviti, de se bolj ne razširi.

— „Pražske Nov.“ naznanijo, de je ruska vlada avstrijske rokodelce vsake sorte povabila na južno Rusko, kjer jih 500 potrebuje. Tudi pražki rokodelci so to povabilo prejeli. Vsakimu, kteriga bo vlada vzela, bo popotnino povernila in razun tega še 15 gold. poverh dala. V Pragi se je že več českih rokodelcev oglasilo.

— Na Angleškem se je to leto, ktero se je 5. avgusta za finance končalo, za armado 6,577,456, za mornarstvo 6,381,724, za streljastvo 2,375,464 liber šterlingov izdalo.

— Časopis „Šumadinka“ je bil v Belgradu

od vlade prepovedan. Izdajatelj Ljubomir Nenadović je plačal en cekin in je dal smerti časopisa zvoniti. Zavolj tega so ga pred sodbo poklicali, se opravičiti. Bivši vrednik „Šumadinka“ Milorad Medaković je zdaj v Zemunu, in si je namenil ta časopis za obilne avstrijske naročnike, kterih je okrog 800, v Zemunu izdajati.

— „Spiegel“ piše: Ne daleč od vasi Ivanka pri Pestu stoji samotna kerčma „pri komarju“ imenovana; tje pride te dni kmet, ki je ravno en par volov prodal, z svojo hčerko, in presteje na mizi denarje. Kerčmar ga opominja, de naj po noči ne gre naprej, ker v bližnem gojzdu, skoz kteriga mora iti, ni varno. Kmet na te besede pazi, in da, ko je kerčmar iz izbe šel, denarje svoji hčerki, ki si jih je pod obleko krog života pripasala, in se z njo na pot poda. Kmalu potem prileti preplašena hčerka v kerčmo nazaj, in je pripovedovala zvesto, ker ni mislila, de bi bil kerčmar ubijavec, kako so njeniga očeta v gojzdu ubili. Med tem pride kerčmar nazaj, spelje deklico s tem, de ji obljudi od očeta nekaj povedati, v stransko izbo, jo zgrabi, sleče in ji denarje vzame, ktere je na povelje očeta krog života privezala. Potem zaklene ropar duri, in se pogovori z svojo ženo, ki ga je zunej čakala, kako hoče deklico v peči sožgati, de se nič ne bo zvedilo. Med tem, ko se on z ženo zares pripravi, to strašno

delo doprinese, deklica z nevarnostjo lastniga življenja iz izbe skoz okno uide, zadene na žandarne, kterim celo dogodbo pove. Žandarmi hite naravnost h kerčmi, najdejo zares, belo peč, al kruha, ki bi se imel vsaditi, ne najdejo. Kerčmarja in kerčmarico naglo primejo, hišo preiščejo in obropane denarje najdejo.

— V Törzburgu na Sedmograškem živi Valah, ki je bil 1720 rojen, je tedaj 130 let star. Od njegovih treh sinov živi samo eden še, ki je 75 let star. Ali bo pač ta sin svojiga očeta preživel? Skoraj bi dvomili, ako pomislimo, de ima ta starček še popolnoma černe lase, popolnoma dobre zobe in de je še bolj žive nature, kakor njegov sin.

— Tudi v peštanski županiji se je goveja kuga pričela, in kakor „Magyar Hirnap“ naznani, se že krog Pešta prikazuje.

— Delavci na Semeringu so v zlo velikem strahu. V pondelik teden jih je nanagloma 18 kolera pobrala. Čudno je to, de je tistim delavcam, ki pod zemljo delajo, popolnoma prizanesla. V nekterih krajih že delo zastaja, ker delavci vedno delo popušajo in proč hodijo.

— Ker se je vreme nanagloma premenilo, je tudi na Dunaju kolera hujše postala.

— Telegrafsko naznanilo pove, de je Luis Filip, bivši francoski kralj, v Clairmontu umrl.

— 26. avgusta je bivši serbski knez, Miloš Obrenović v Prago prišel.

LEPOZNANSKI LIST.

Basen.

Vem za kraj, ki je velika poljana, pa na sredi planjave stoji visoka, obsirna kletka. Okoli kletke je nezmerno put, ki noter silijo. Pa komej so notri, bi že rade vun šle, pa nobeni ni to pripušeno. Pute so zaperte na vek. Vender to ne ostraši nikakor drugih put, marveč vse z enako željo v kletko hočejo in tudi, ko so notri z enako željo vun silijo. Zakaj hrana, ki je v kletki je večidel piškava in le malo, malo je dobre.

Ta kletka je oženjenim dobro znana in bi se je dostikrat radi znebili, če bi mogoče bilo. Pa za neoženjene in neomožene ima neizrečen mik, na vso moč se prizadevajo noter priti, dokler se tiček ne vjame. J. T-a.

Slovstvo in umetnost.

Slovensko berilo za prvi gimnazijalni razred se bo že te dni začelo natiskovati. Tudi za drug razred ne bo dolgo odlašalo. Za višji gimnazij je višji inšpektor šol, gospod Dr. Kleemann tudi že poskerbel, de se bo kmalo sestavilo. Tako smemo upati, da bo gimnazij kmalo s potrebnimi slovenskimi knjigami preskerbljen.

* Gospod Dr. Schmidl preiskuje na Krasu podzemeljske votline, in svoje najdbe in popotovanja pod zemljo v „Wiener Abendblatt“ naznanuje. Ker je to njegovo delo zlo imenitno in velike važnosti, bomo zaredoma njegove popisovanja poslovenili in v „Časniku“ naznanili.

* Dvoje duhovne bukve so prišle ne davno na svitlo, ki so vredne posebno priporočene biti, namreč: „Nebeške iskricice“ in „Bogocastje sv. katolske cerkve;“ une je spisal gospod L. Pintar, te pa gospod Dr. Muršič, oba slavna moža, poroka izverstniga dela.

* Franc Pivoda, znani Čeh in slavni kompositeur je spet dva napeva zložil, v kterih živi narodni duh veje in sicer za „Pjsen na mou vlast“ od Gašperja Pivoda, in za „Slovnan“ od Ferdinanda Kopp, prva je posvečena moravskemu ljudstvu, druga pa českemu rojaku Pišeku.

* Ravno je prišel v Pragi na svitlo zvezek českih pesem, ki so tudi v ilirsko prestavljene pod naslovom: Čestero českyh pisen s ilirskym předladem. V muziko jih je djal umni in zlo izobraženi Horvat Vatroslav Lisinski. Dobe se te pesmi pri bukvoterzcu J. Pospisilu v Pragi.

Zvezek zapopade sledeče pesmi: 1 Vltava (besede V. J. Pičeka) 2 Slaviček a sta-

rost, 3. Zavist, 4. Matce (besede Pišeka) 5. Mávlast (besede Vlastimile Rožičkove), 6. Poustevník (besede Chmelenskyga).

Te pesmi se smejo med tiste dela šteti, ki bodo enkrat, ko se pomnožijo, od slavenske umetnosti pričale.

Ravno je na svitlo prišla „Dalemilova kronika česka“. Izdal jo je Venceslav Hanka.

* V Pragi je na svitlo prišla „Walka z Tatary basen epická w desíti zpěvích od Adolfa J. Wlčka. Ima 451 strani v osmerki. Dobi se za 1 gold. 12. kr.

* Drugi zvezek česke dogodivšine Děje království českého od W. W. Tomeka je ravno na svitlo prišel, in stem je delo končano.

* S pričetkam tega mesca je začel na Dunaju izhajati časopis pod naslovom: „Allgemeine österreichische Gerichtszeitung“; namen tega časopisa je, ljudstvo postaviti učiti in razlagati.

* Slavni Vuk Stefanović Karadžić je dal na svitlo: „Pripovijetke starog i novog zakona“.

* Gospod Hanka je dal v natis: Kralodvorski rukopis s prevodom poljskim, južnoruskim, velikoruskim, ilirskim, serbskim, slovenskim, gornjolužičkim, nemškim in angleškim. Ruski zlo natančni prevod je nedavno že v Moskvi na svitlo prišel, od kodar je bil gosp. Hanka-u poslan. Serbski prevod pa je dogotovil Zlatko Petrović, mladi serbski pesnik v Pragi.

* V Varšavi bo prišlo iz tiskarnice Orgelbranda važno delo W. A. Maciejowskiga pod naslovom: „Historia literatury polskiéj.“

* Lucian Siemiński, znani prevoditelj Kraljedvorskega rukopisa in zdajni vrednik „Czasa“ pozove poljske pisatelje, da mu pošlejo svoje spise, v verzih ali v prozi, iz kterih bo on, razredivši jih, storil album pod naslovom: „Grosz Vdovy czyli pamiatka pożaru Krakowa.“ Čisti dohodek tega se bo obrnil za popraviljanje starodavnih cerkev in hiš. To delo bo zlo krasno, imelo bo tudi slike nekterih spominkov in okolic Krakovskih.

* Ta teden bo, kakor se sliši velki zbor c. k. akademie na Dunaju; gospod minister uka bo sam predsedoval, in uzrok velkiga zbora bo postaviti popraviti. Akademia je bila napravljena takrat, ko je bila samovlada v naj lepšem cvetu, zatorej tudi ni mogla svojih perut široko razprostrti. Cenzura je bila nje čuvajkinja, ki ji je branila, se visoko dvignuti, toraj je tudi akademija bolj životarila kakor živela, akoravno je učene in pridne ude imela. Zdaj pa bodo verige padle, ki so jo oklepale, in pričakovati smemo, da jo bo to visoko dvignulo.

Zmes.

V Gičinu je 11. t. m. slavni česki pisatelj gospod Jožef Hollmann na kolero umrl.

Avstrijski poslanec iz Haga naznani, de je nek Luis Rovlet sredstvo znajdel, morsko vodo naglo z majhnim prizadevanjem in majhnimi stroški tako spremeniti, de je popolnoma dobra za piti. Vse poskušnje so to popolnoma poterdile, niderlandsko ministerstvo je ukazalo, se od tega prepričati, in je v ta namen komisijo izvolilo, ki je to najdbo za zlo koristno spoznala, tako, de to ne bo le barkam v korist, ampak tudi mestam, ki pri morju leže, in jim dobre vode pomanjkuje.

Poslednja seja narodniga društva „Cyril a Method“ v Bernu je zavolj tega imenitna, ker je dr. Pražak nektare do zdaj neznane reči od slavniga Komenskyga naznanil. Dr. Pražak najde v vasi Koma prigodno v neki stari cerkveni knjigi opazko, ktero je fajmošter iz Koma zapisal. Ljudstvo sploh meni, kakor ta opazka naznani, de je Amos Komensky v vasi Koma št. 22. rojen, de bilo njegovo pravo ime Ivan Milička. In zares najde dr. Pražak v kerstnih bukvah, de je nekaj posestvo pod št. 22, rodovine Miličke bilo, in to ime se v tamošnji okolici še pogosto najde. Zlo verjetno je tedaj, de je Komensky, kakor je bila takrat navada, svoje ime Milička v hebrejskiga Amos premenil. K temu pride še to, de je že ranjki Poček jasno dokazal, de je Komensky v Komi in ne, kakor se meni, v Ninjicu rojen. Mislijo temu slavnemu možu spominek na berdu blizo Kome postaviti.

Telegrafsko kurzno naznanilo deržavnih pisem 31. velk. Serp. 1850.

Deržavne dolžne pisma po 5	od 100 (v srebru)	96 ¹ / ₁₆
» » » » 4 ¹ / ₂	» » » »	84 ¹ / ₁₆
» » » » 4	» » » »	—

Obligacioni avstrijskih pod in nad Anizo, českih, moravskih, silezkih, štajarskih, ko-	po 4	od 100	—	gld
roških, krajnskkih, gorških in dunajske višje kamorne urad-	» 2 ¹ / ₂	» » » »	—	»
nije.	» 2 ¹ / ₄	» » » »	40	»
	» 1 ³ / ₄	» » » »	—	»

Bankne akcije po 1165 gold. v srebru.

Dnarna cena 31. velk. Serp. 1850.

	V dnarja
Cesarskih cekinov agio (od 100 gold.)	21 ³ / ₄ gld.
Srebra	» » » » 15 ³ / ₄ »